

O importantă premieră de muzică contemporană românească în SUA

În perioada 29 iulie - 12 august orașul american Santa Cruz a găzduit celebrul sezon estival de muzică contemporană „CABRILLO FESTIVAL”. Așa cum afirmă organizatorii: „În fiecare vară, Festivalul Cabrillo reunește pe iubitorii de muzică și membrii comunității alături de soliști și orchestre profesionale, precum și de compozitori extraordinari, pentru o inspirată întâlnire menită să ofere o inedită experiență muzicală.” Dirijorul și directorul artistic **Cristian Măcelaru** și **Orchestra Festivalului Cabrillo** au dat startul celei de-a 56 ediții cu o călătorie muzicală bogată în povești și istorii culturale. Prima seară (din cele două dedicate concertelor cu orchestră), s-a derulat sub genericul **Aural Hystori**, la sala Santa Cruz Civic Auditorium. Itinerariul sonor a fost bornat

Cristian Măcelaru și Orchestra festivalului Cabrillo 2018

foto: RR-Jones

de lucrările unor compozitori relativ tineri, având deja o bogată carieră internațională.

„Fascinanta expediție” (după cum se anunță pe site-ul Festivalului) a început cu compozitorul chinez-american **Huang Ruo** (n. 1976) a cărui voce muzicală vibrantă și inventivă trasează inspirația echivalentă lumii avangardiste, a rock-ului și jazz-ului occidental. *Cântecele sale populare pentru orchestră* (2012) încorporează patru bine-cunoscute melodii tradiționale chinezești. Huang Ruo scrie: „Cântecele populare reflectă viața și cultura unei civilizații. Scopul acestei piese nu este numai de a conserva și de a reînnoi cântecele populare originale, ci și de a le transforma în noi piese de artă care conțin originalitate organică.”

Lucrarea *Dear Life* (2015) este o premieră americană a compozitoarei canadiene **Zosha Di Castri** (n. 1985). Bazându-se pe o scurtă povestire semi-autobiografică a câștigătorului premiului Nobel, Alice Munro, și adaptată de Merlyn Simonds, ea reflectă memoria, copilăria și etapele formale ale vieții. Opera are o povestire înregistrată de legendarul actor și regizor Martha Henry și beneficiază de participarea sopranei **Mary Mackenzie** – o interpretă pasionată de muzica vocală contemporană, descrisă de *Boston Globe* ca „senzațională”, iar de *New York Times* ca având „concentrare și o extraordinară agilitate.”

Muzica populară macedoneană este punctul de plecare pentru *Concertul de pian nr. 2* (2018) – comandă a Cabrillo Festival – compus de macedoneanul **Pande Shahov** (n. 1973) cu adresă la celebrul pianist (și co-macedonean) **Simon Trpčeski**. Apreciindu-i debutul în Festival, Trpčeski a fost salutat de publicațiile *London Times* – pentru „virtuozitatea sa electrizantă” – și de *Evening Standard* – pentru „minunata și profunda originalitate”.

Noaptea de deschidere – vineri, 3 august – s-a încheiat cu premiera simfonică *Grana* (2003) a compozitorul român **Dan Dediu** (n. 1967). Inspirat de romanul lui Gabriel García Marquez, *Cronica unei morți anunțate*, lucrarea lui Dediu izvorăște din ideea unor multiple interpretări ale unui singur eveniment. Cele patru mișcări ale piesei – *Finale appassionato*, *Meccanismi* (Cancrizans-Études), *Double – Viscerale*, *Double Double: Promenade avec “Finale appassionato” vu d’avion* – spun patru povestiri ale aceluiași eveniment, prezentat de fiecare dată dintr-o altă perspectivă. În caietul-program, Dan Dediu menționează: „Lucrarea este concepută ca o formă muzicală cu diferite calități de timp. Începe cu o introducere finală paradoxală, apoi prezintă întreaga poveste într-o manieră simplă și fragmentată, expunând diferite mecanisme suprapuse și retrograd (ritmic, melodic, armonic). Discursul muzical devine mai complex, dobândind o calitate viscerală a gesturilor orchestrale de dezvoltare și se încheie cu o recapitulare a formei finale a apasionatului, așa cum se vede “din cer”. Întreaga compoziție este irigată de o rețea armonică, pe care mi-am imaginat-o ca un “labirint armonic”, așa cum o numește Bach.”

Redăm o parte din comentariile făcute de muzicologul american Scott MacClelland cu referire la prima seară de concert.

„Muzica post-minimalistă a fost reprezentată de cea mai mare parte a repertoriului primelor două concerte cu orchestră ale Festivalului de la Cabrillo, constituită din lucrări ale unor compozitori în viață, cuprinzând o lume a sunetului cunoscută acum, o paletă de culori similare. În concertele de vineri și sâmbătă noaptea, la Auditoriul Civic de la Santa Cruz, aprecierea trăsăturilor distinctive dintre opt compozitori diferiți a pretins numeroase nuanțe de înțelegere și interpretare. Desigur, au existat excepții izbitoare.

Programul serii de vineri, derulat sub genericul „Istoricul Aural”, a fost deschis de *Cântecele folclorice pentru orchestră* semnate de Huang Ruo, urmate de *Dear Life* de Zosha

Zosha Di Castri

Di Castri – lucrare inspirată de scrierile autobiografice ale lui Alice Munro –, după care, *Concertul de pian nr. 2* de Pande Shahov a evocat dansuri din folclorul muzical macedonean, toate piesele corespunzând întru totul genericului anunțat. Lucrarea din final, *Grana* pentru orchestră a compozitorului român Dan Dediu a fost, după părerea mea, cea mai bună dintre ele.

Cele patru piese ale lui Huang Ruo – mai mult decât simple aranjamente – au început cu unul dintre cele mai cunoscute cântece în afara Chinei, „Song Drum Flower” de la

Festivalul Cabrillo se deschide cu un weekend de muzică jazzy, exuberantă

(fragmente)

Feng Yang, cu o mulțime de percuții metalice și melodii pentatonice vocalizate în cadrul orchestrei. Celelalte piese, "Song Love" de la Kang Ding, "Girl" de la Da Ban City (care îl onorează pe Uyghur din Xinjiang) și "Boatman Song" de la Fluviul Galben au crescut în nuanțe subtile și tonuri, dar toate cu origini folclorice cunoscute. Într-un moment mai silențios, percuționistul Galen Lemmon a învățat un bullroarer în cercuri deasupra capului. Ultimul cântec a fost intonat mai întâi de Huang Ruo, de pe locul său din sală, după care a fost reluat de orchestră. Cântarea lui, fără beneficiul amplificării, a transmis publicului un sentiment de forță și autoritate.

Concertul de 20 de minute al lui Shahov, cu solistul Simon Trpčeski, s-a dovedit a fi cel mai clasic, prin disciplina și armoniile formale. Cu toate acestea, el a făcut ușoare aluzii la melodiile dansului și folclorului. O mare parte din ștима pianului a distribuit mâinile în octave, creând o sonoritate distinctivă.

Colecția de scurte povestiri autobiografice cuprinse de Alice Munro sub titlul *Dear Life* combină "faptul, ficțiunea și sentimentul", după cum a scris Ruth Scurr în *The Telegraph*. Partitura lui Zosha Di Castri folosește orchestra în moduri neconvenționale. Cordarii care se înclină în tăcere sau scârțâind, flautiștii care latră și scârțâie, pălăria înclinată a unui cîmbal înalt au dat muzicii un efect teribil; a fost o poveste fantomatică prin sunet. O narațiune înregistrată a selectat fragmente din povestile lui Munro. La un moment dat, unde povestea menționează austeritatea relației autoarei cu mama ei, ordinul maternal "plata păcatului este moartea" a fost urmată de un coral intonat de instrumentele de suflat. Soprana Mary Mackenzie s-a alăturat orchestrei cu vocalizări extinse și, într-un moment scurt, a cântat ceea ce era probabil un text narativ, deși partea ei nu părea esențială.

În spaniolă *grana* înseamnă roșu profund. Dediu adaugă în caietul-program că poate însemna și "viața și moartea, speranța și disperarea" („Amfibian” în contrastele sale, după cum a spus într-un comentariu.) Aceasta a fost piesa cea mai plină de aventură și virtuozitate din întregul program și poate că cea mai mare provocare pentru public. Deodată, este vorba de mistică (percuție delicată cu coarde în pizzicato), comedie (cu surdină wha-wha la trombon), agitația corpului, mormăitul subteran și bucățile de zburdălnicie pointilistă), foarte romantic și, dintr-o perspectivă compozițională, un joc neînfricat pentru orchestră. Dintre solo-urile cameo, prima violină și primul clarinet au avut cea mai mare contribuție. Prima audiție a lucrării a fost la Berlin (cu 15 ani în urmă), de această dată fiind o premiera în SUA. În finalul celor patru mișcări derulate fără întrerupere, un marș puternic a dat naștere unei trepte inexorabile de *doom* (damnare) doar pentru a se accelera către parodia ce a fost construită într-un climat de fortissimo, urmat de un scurt moment de tăcere, iar apoi de un măreț tutti orchestral."

Scott MacClelland

(postat pe 6 august 2018; [https:// performing artsmontereybay.com/cabrillo-festival-2018-part-1/](https://performingartsmontereybay.com/cabrillo-festival-2018-part-1/))

George BALINT

Nimeni nu a apucat să danseze pe coridoarele din Civic Auditorium Santa Cruz, în timpul weekend-ului de deschidere al Festivalului Cabrillo de Muzică Contemporană. Dar ceva mișcări de dans pe ici pe colo nu ar fi fost nelalocul lor: au fost momente când directorul muzical Cristian Măcelaru și orchestra păreau să ne îndemne la așa ceva.

A fost acel gen de weekend – picant, înviorător, plin de bucurie – în care ideile muzicale au curs consistente și rapide. Chiar și în lucrările mai degrabă serioase, bogăția invenției și schimbările adesea imprevizibile de situație au ținut auditoriul cu sufletul la gură.

Această marcă a optimismului elegant ar putea fi considerată drept o amprentă stilistică a lui Măcelaru, dirijorul născut în România, care este pentru a doua oară la conducerea festivalului, după ce a preluat-o de la Marin Alsop, director artistic o îndelungată perioadă. Concertele de vineri și

sâmbătă, 3 și 4 august, au fost configurate cu o combinație câștigătoare de precizie ritmică și fluentă interpretativă, iar repertoriul a oferit o mixtură atrăgătoare de voci familiare cu altele noi.

Două concerte ample arcuite au servit drept coloane structurale ale acestui sfârșit de săptămână. Concertul pentru pian nr.2 de Pande Shahov, o comandă în primă audiție mondială, plasată în centrul concertului de vineri, s-a constituit dintr-o țesătură densă de dansuri populare macedonene, cu Simon Trpčeski drept solist extravertit. Sâmbătă, violonistul Philippe Quint a adus o notă de suavitate emoționantă Concertului în Re pentru vioară de William Bolcom din 1984, un fin amalgam de jazz, neoclasicism și alte asemenea condimente.

Și totuși, oricât ar fi fost de bine puse în valoare ambele piese, au existat încă multe motive de a reflecta asupra muzicii care s-a desfășurat mai departe. Am fost îndeosebi fermecat de *Dear Life* de Zosha di Castri, o adaptare puternică și cu frumoase resurse a unei povestiri a câștigătoarei Premiului Nobel, Alice Munro. (...) Există de asemenea un soi de impetuozitate nebunească în *Grana*, un poem simfonic greu de definit, al lui Dan Dediu, care a fost interpretat în primă audiție în S.U.A. Dediu începe cu sfârșitul – primul lucru care se întâmplă este un final climactic, în genul ultimelor pagini dintr-o simfonie de Beethoven -, apoi începe să se desfășoare recurent. Există duo-uri și trio-uri instrumentale, atent elaborate (inclusive un pasaj criminal pentru vioară și trombon, cu interjecțiile ocazionale ale clarinetului), și expansiuni ample orchestrale, care năvălesc cu o forță de tsunami. Nu a fost în întregime clar, la prima audiție, cum se potrivesc exact toate componentele, dar nu poate fi ignorat efectul lor dramatic cumulativ.

Joshua KOSMAN

San Francisco Chronicle, 5 august 2018
Traducere de **Valentina SANDU DEDIU**